

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ตั้งใจฟังธรรมๆ นะ ฟังธรรมของเรา เราแสวงหาบุญกุศลเพื่อหัวใจของเรา เพื่อหัวใจของเราเนาะ ถ้าเพื่อหัวใจของเรา ถ้าทำบุญกุศล บุญกุศลมันมีหยาบมีละเอียดขึ้น ไป มันมีทุกอย่าง มันมีหยาบมีละเอียดทั้งนั้น คำว่า “หยาบๆ” ใจ หยาบๆ บางคนไม่เข้าใจ ยังไม่ต้องการใจ ใจได้พลอยๆ ใจมันได้พลอยมาเม็ดหนึ่งมันยังไม่เห็นคุณค่าเลย มันต้องการแค่เมล็ดข้าวเท่านั้นนะ เพราะจิตใจมันรับรู้ไม่ได้ใจ

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นะ การเกิดเป็นมนุษย์มีคุณค่ามาก คำว่า “มีคุณค่า” มีคุณค่ามาก เพราะถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาเกิดแต่ละภพแต่ละชาติมันทุกข์ มันยาก เวลาเกิดเป็นมนุษย์มันทุกข์มันยาก แต่มนุษย์มันมีสิทธิเสรีภาพนะ การเกิดเป็นมนุษย์มีค่ามากๆ แต่มีค่ามาก เราทำคุณงามความดีก็เพื่อชีวิตนี้ไง เราทำความดีเพื่อชีวิตเรา ก็แค่ชีวิตเรา แค่เกิดกับตาย ตายไปแล้วก็จบ คิดกันแค่นั้นใจ

นี่เราทำคุณงามความดีเพื่อชีวิตนี้ๆ ใจ ถ้าเพื่อชีวิตนี้ ถ้าสมบัติของใจๆ มันก็บาปบุญนั้นแหละ ถ้าทำบุญเพื่อชีวิตนี้ ถ้าทำคุณงามความดีด้วย ถ้าทำคุณงามความดีด้วย มันก็เป็นบุญกุศล ใจ ถ้าเป็นบุญกุศล เวลาเกิด จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้ามันไม่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราจะไม่เวียนมาเกิดในภพปัจจุบันนี้ ในภพปัจจุบันนี้เพราะเรามีมนุษย์สมบัติ เรามีศีล ๕ ครอบสมบูรณ์ขึ้นมา เขาเรียกมนุษย์สมบัติ มีคุณค่าได้เกิดความเป็นมนุษย์ เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ใจ พอเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา สิ่งที่เราทำคุณงามความดีเพื่อชีวิตนี้ แต่ถ้าเป็นคุณงามความดี มันก็ทำให้จิตนี้เกิดดีขึ้น

คำว่า “เกิดดีขึ้น” ทำคุณงามความดี เวลาหมดชีวิตไปก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ถ้าเวลาทำชั่ว บาปอกุศลมันก็เกิดในนรกอเวจี เราทำเพื่อชีวิตนี้ เราทำเพื่อชีวิตนี้ สิ่งมีชีวิตนี้ แต่เราไม่ได้ทำเพื่อตัวตนของเราใจ ถ้าตัวตนนะ คำว่า “ตัวตนของเรา” คุณ ทำคุณงามความดี

ทำคุณงามความดีของเรา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาคน เวลาเราไปประพฤติปฏิบัติ ตามวัดตามวา ไครไป ก็เราไปไง ก็ชีวิตนี้เราไป ถ้าเราไปทำ เราก็ทำเพื่อชีวิตนี้เหมือนกัน แต่ถ้า ไครทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบใจเข้ามา พอใจมันสงบเข้ามา มันถือตัวตนไง นั่นแหละทำเพื่อตน

ถ้าทำเพื่อตน ทำเพื่อตนเพราะเหตุใด เพราะตนที่เป็นปฏิสนธิจิต จิตเดิมแท้ของเรา ถ้าจิตเดิมแท้ของเรา ถ้ามันสงบระงับเข้ามาไง ถ้ามันสงบระงับเข้ามา ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญาของมันไป สติ สมาธิ ปัญญา เกิดสมาธิแล้วเกิดปัญญา ปัญญานั้นเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญานั้นเป็นการรื้อถอนหรือชาติ ปัญญานั้นเกิดในตน

เขาบอกสมาธินี้เป็นตัวเป็นตัว สมาธินี้เป็นตัวเป็นตน

ก็เป็นตนก็เป็นสิทธิ์ของเราไง ถ้าเราไม่ยืนยันสิทธิ์ คุณ สิทธิ นอนหลับทับสิทธิ์ๆ ใจ ใจ คนนอนหลับทับสิทธิ์มันบอกมันไม่ต้องทำอะไรเลย มันสบายของมัน มันพอใจของมัน มันนอนหลับทับสิทธิ์ แล้วเราจะยืนยันสิทธิ์ของเราละ เราจะยืนยันสิทธิ์ตัวตนของเรา

ถ้าสิทธิตัวตนของเรา ถ้าจิตเราสงบมันก็เป็นสิทธิตัวตนของเราไง ถ้าจิตเราไม่สงบ ก็ชีวิตนี้ ชีวิตนี้ได้ลาภมา ได้ลาภมาเกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าได้ลาภเกิดมาเป็นมนุษย์ ความเป็นมนุษย์นี้มี สิทธิเสรีภาพตามความเป็นมนุษย์

ในสมัยโบราณ เวลาคนเกิด ทาสในเรือนเบี้ย เวลาเกิดเป็นลูกทาส ลูกทาสขึ้นมา ถ้าใคร มาไล่ตัวไปมันถึงจะพ้นจากความเป็นทาส แต่ถ้าใครมีเงิน มีเงินไล่ตัวเองก็ได้ นี่ความเป็นทาสๆ ความเป็นทาสนั้นมันมีกฎหมายรองรับ นายทาสมีสิทธิควบคุมทาสของตน

เราจะพ้นจากความเป็นทาสๆ การเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกันไง แต่การเกิดเป็นมนุษย์ ทาส ในเรือนเบี้ยนั้น เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ ที่ว่าเกิดเป็นมนุษย์ที่ว่ามีคุณค่าๆ มันก็เกิดเป็นมนุษย์ มันก็ ยังดี คุณ คุณสัตว์ สัตว์ที่จิตใจของคนมัน โหดร้าย มันทำลาย สัตว์ในป่า เราล่ามาเพื่อเป็นอาหารของเรา เราล่าเพื่อเป็นอาหารไง ล่าเพื่อเป็นอาหาร เวลาเขาล่าเพื่อเป็นธุรกิจนี้หมดป่าเลย ยังต้องทำ ฟาร์มขึ้นมาเพื่อหาสิ่งนั้นมายังชีพ มายังชีพเพื่อชีวิตๆ

ถ้าคุณงามความดีๆ คนเขามีสติปัญญา เขามีเมตตาของเขา เขาทำอย่างนั้นเขาก็ทำไม่ลงของเขา จิตใจเขาทำไม่ลง ถ้าจิตใจเขาทำไม่ลง คนสูงคนต่ำมันต่างกันตรงนี้แล้ว คนสูงคนต่ำ แต่

คนที่ทำไม่ลงๆ เวลาเขาเกิดความจำเป็นของเขาขึ้นมาละ เวลาหลงป่าไป ถ้าไม่ยังชีพ มันจะดำรงชีพได้อย่างไร เราทำเพื่อชีวิต ทำเพื่อชีวิตนี้ แต่มันก็มีบุญมีบาปนี้แหละ

แต่ถ้าคนมีสติปัญญาขึ้นไป เขาจะทำเพื่อตัวตนของเรา ไปวัดไปวา เวลาให้ธรรมเป็นทานๆ เขาบอกทำบุญกุศล สิ่งที่เราแสวงหามาเป็นความทุกข์ความยาก เราเสียสละของเรา ปฏิภาหณะ เวลาปฏิบัติหาค สิ่งที่มีบุญกุศล บุญกุศลมันมากตรงนี้ ปฏิภาหณะ ได้มาด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ เต็มใจ ภูมิใจที่จะเสียสละ เสียสละไปแล้วเรายังมีความภูมิใจ ผู้รับรับด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ใช้สอยด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ที่เหลือแล้วเก็บไว้ใช้สอย นั่นนะปฏิบัติหาคๆ บุญกุศลมันเกิดตรงนี้ มันเกิดตรงความสะอาดบริสุทธิ์นี้ไง มันไม่ได้เกิดเพราะเล่ห์กลใจ เล่ห์กลนั้นเพราะกิเลสมันทำให้บุญกุศลแตกต่างกันไป นี่พูดถึงความสะอาดบริสุทธิ์ของใจ ถ้าความสะอาดบริสุทธิ์ของใจ ถ้าคนมีสติปัญญาขึ้นมา

แล้วเวลาเราจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราทำก็เพื่อชีวิตนี้ไง มันเป็นเรื่องของสังคม ปฏิบัติพอเป็นพิธี พอเป็นพิธีขึ้นไปแล้วมันก็เหมือนกับรัฐบาล รัฐบาลมันก็ปกครอง ต้องการให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข มันก็มีชาติ ศาสนา เพราะตัวศาสนาเป็นตัวเชื่อม ตัวศาสนาทำให้คนมีวัฒนธรรม ให้คนมีความละเอียด ให้คนไม่ทำบาปทำกรรม การปกครองก็ง่ายขึ้น ใ้ันนี่มันก็เป็นเรื่องศาสนา ศาสนาประจำโลก ถ้าศาสนาประจำหัวใจของตนละ

ถ้าศาสนาประจำหัวใจของตน ถ้าจิตมันไม่สงบเข้ามา มันก็เป็นศาสนาประจำโลก โลกคือชีวิตนี้ไง โลกคือโลกทัศน์ โลกคือหมู่สัตว์ เวลาเราเกิด เกิดในโลก ๓ โลกธาตุ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้ามันจิตสงบเข้าไปแล้ว ถ้ามันยืนยันสิทธิ์ของมัน ถ้ายืนยันสิทธิ์ของมัน มันมีสิทธิตามสิทธิ์ มีสิทธิ์ตามความชอบธรรม แล้วถ้าเวลามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา ใช้ปัญญาของเขา

นี่ไง ปัจจัยตั้ง สันติภูมิกะไร เราเป็นคนยืนยันสิทธิ์ใจใหม่ พอคนยืนยันสิทธิ์แล้ว ถ้ามันมีการกระทำขึ้นมา มันเป็นการกระทำของเราใจใหม่ ถ้ามันเป็นการกระทำของเรา ใครเป็นคนกระทำ ใครเป็นคนทำ

ในดวงใจใดไม่มีมรรค ในดวงใจนั้นไม่มีผล ในศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ในการประพฤติปฏิบัติมันไม่มีมรรค มันเป็นความจำทั้งนั้นนะ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษามา เราก็เข้าใจมา แล้วของเราละ ของเราละ

นี่ของของตอน แล้วของของตอนมันต้องมีขึ้นมาสิ ถ้าของของตอน สติมันก็รู้ว่าสติ สมาธิมันก็รู้ว่าสมาธิ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมามันแจ่มแจ้งมาก มันชัดเจนของมันมาก เวลาชัดเจนของมันมาก เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปนะ ครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านสั่งท่านสอน จิตที่สูงกว่าพยายามดึงจิตที่ต่ำกว่าขึ้นไป จิตที่ต่ำกว่าทำสิ่งใดขึ้นไปมันก็บอกนี่ใช่ๆ

พอนี้ใช่มันก็จมอยู่นั่นนะ เวลาไปคิด เวลาไปคิดขึ้นมามันก็ต้องมีการแก้ไข ของที่มันมีค่าไง คุณสิ ไก่มันได้พลอยมันไม่รู้ว่าพลอยนั้นมันมีค่า มันต้องการแค่ข้าวสารเท่านั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตเรามาเห็นมีคุณค่าขึ้นมา มันอยากได้พลอยหลายๆ เม็ดแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตที่มันประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้าเราเหมือนกับไก่ได้พลอย ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เวลาจิตมันสงบเข้ามาถึงมัจฉารมณ์ของมันนัก ถ้ามันมัจฉารมณ์นัก ทำไมคนไปคิดในสมาธิได้

เวลาบอกสมาธิมันมีโทษๆ ในตัวมันเองมันมีความสมบูรณ์ในตัวมันเอง ในตัวของมันเองมันมีคุณค่ามาก มีคุณค่าเพราะสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แม้แต่จิตสงบมันก็มีมีความสุขแล้วความสุขนั้นคนก็คิดว่านี่เป็นนิพพานไง โอ๊ย! มันเว้งมันว่าง

มันเว้งว่างมันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไปทั้งนั้น ไม่มีสิ่งใดคงที่ทั้งนั้น เว้นไว้แต่เวลาจิตเราสงบแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ถ้าเราใช้ได้ตามความเป็นจริง พิจารณาไปแล้วตักคปทานปล่อยแล้วปล่อยเล่าๆ เวลามันสมุจเฉตคปทานไปแล้ว นั่นนะคงที่ คงที่เป็นอกุปปชรรณ อกุปปชรรณเพราะมันอฐานะ อฐานะที่มันไม่มีการเปลี่ยนแปลงไป นี่สมบัติของเรา ชัดๆ

แล้วถ้ามันชัดๆ ขึ้นมาแล้ว ถ้าคำว่า “เป็นตัวตน” มันก็เป็นตัวตนนั่นแหละ เพราะเป็นตัวตนเป็นการยืนยันสิทธิ เพราะไม่มีตัวตนเลย สาธารณะสมบัติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ของเป็นธรรมชาติหมด ทุกคนมีสิทธิหมด ก็จริงๆ เพราะธรรมะเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ วางธรรมวินัยนี้ไว้

แล้วเวลาท่านพูดนะ ท่านให้พวกเราค้นคว้าใจ “ไม่มีกำมือในเรา” คือไม่มีความลับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาพุทธไม่มีความลับ ไม่มีลับลคมใน เปิดเผยชัดเจน แจ่มแจ้ง เว้นไว้แต่เรานี้จริงหรือเปล่า เราทำได้หรือเปล่า ถ้าเราทำได้ขึ้นมา เราชวนชวน

ของเราดี แล้วขวนขวายของเรา เราไม่ต้องการเพื่อชีวิตนี้ไง เพื่อชีวิตนี้ มันถึงที่สุดก็ต่างคนต่าง
ต้องไปทั้งนั้นนะ เพื่อชีวิตนี้ แล้วเพื่อเราละ เพื่อตนเอง เพื่อหัวใจดวงนี้นั้นนะ

ถ้าหัวใจดวงนั้นขึ้นไป มันต้องสงบระงับเข้าไป ถ้ามันสงบระงับเข้าไป นี่เพื่อมันแล้ว
ยืนยันสิทธิ์ๆ ถ้าไม่ยืนยันสิทธิ์นะ เป็นสาธารณะหมด ใครจะสร้างทรัพย์สมบัติ สร้างสิ่งใดไว้
วิจิตรพิสดารขนาดไหนในโลกนี้ มันตกอยู่ในโลกนี้ทั้งนั้นนะ แม้แต่ตายไป เขาหยอดเศษเงินไป
ในปาก สัปเหร่อมันยังงัดเอาออกไปเลย ถ้ามันงัดออกไป เวลาเผาแล้วเศษเหลือ เหรียญนั้นก็ตก
อยู่ในเตานั้นนะ มันเอาไปไม่ได้หรอก

สมบัติประจำชีวิต ชีวิตนี้มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป มันต้องตายไป แล้วมันต้องตาย
ไป แต่เราก็ทำคุณงามความดีของเรา เพราะอะไร เพราะตัวหัวใจเป็นตัวรับไง เพราะมันต้องมี
เจตนา คนจะทำอะไรต้องมีความคิด ความคิดเกิดจากจิต ถ้าความคิดเกิดจากจิต เวรกรรมทั้งหมด
รวมลงอยู่ที่จิตทั้งหมด ที่นี้รวมลงอยู่ที่จิตทั้งหมด เพื่อชีวิตนี้ก็เพื่อโลกนี้

แต่ถ้าเพื่อหัวใจของเราๆ มันก็อยู่ในโลกนี้แหละ แต่อยู่ในโลกก็ทำคุณงามความดีเป็น
บาปบุญ บาปบุญนั้นเป็นสมบัติของใจ นี่บาปบุญเป็นสมบัติของใจเพราะใจต้องเวียนว่ายตายเกิด
ในวัฏฏะ

แต่ถ้าสมบัติที่จะพ้นจากวัฏฏะละ พ้นจากวัฏฏะมันต้องพ้นจากผู้ที่มีผัสชอนั้นนั้นนะ พ้น
จากผู้ที่มีบุญรับบาป มันต้องสำรอกมันต้องคายออก มันไม่มีสถานะ เวลานักโทษ เวลาตายแล้ว
มีคดี เขาจำหน่ายหมดเลย เพราะผู้นั้นได้ตายไปแล้ว จิตที่มันรับผัสชอบ จิตที่มันต้องรับบุญรับ
บาปนั้น ถ้าได้ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลายชาติ ทำลายสิ่งนั้นหมดแล้ว มันไม่มีผู้รับ มันจะ
เอาใครมารับ เอาใครมารับบุญรับบาปละ เพราะมันข้ามพ้นไปแล้ว มันทำลายไปแล้ว นั้นนะตัว
นั้น นั้นนะสมบัติของตน

ถ้าตนทำได้อันนี้เป็นสมบัติของตนนะ ถ้าสมบัติของตน เราถึงว่า เวลาที่ศรัทธาความเชื่อ
ถ้าศรัทธาความเชื่อในโลกนี้ เราก็พยายามทำของเราด้วยคุณงามความดีของเรา ถ้าเราใช้
สติปัญญาพิจารณาแยกแยะของเรา ใช้สติปัญญาแยกแยะของเรา ไม่ต้องเชื่อใครทั้งสิ้น กาลาม
สูตร แล้วแต่ว่าหัวใจของคนมันจะสูงส่งแค่ไหน

ถ้ามันสูงส่ง วุฒิภาวะสูงส่งขนาดไหน มันก็มีปัญญาได้สูงส่งขนาดนั้น ถ้าวุฒิภาวะของจิตใจเราไม่สูงส่งเท่า่นั้น มันก็โดนกิเลสครอบงำ พอโดนกิเลสครอบงำ คิดในตัวเองแล้ว เพราะมีความสงสัยแล้ว แล้วถ้ามีใครคิดเหมือนเรา มีใครคิดเหมือนเรา มีใครมีความเห็นเหมือนเรา ไปเป็นกระแสเลย ไปเลย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพาศปฏิบัติขึ้นมาเนาะ เวลาเผยแผ่ธรรมขึ้นมา เอตทัคคะ พระอรหันต์แต่ละประเภทๆ เหมือนกันบ้างไหม เอตทัคคะ ๘๐ องค์ก็ ๘๐ อย่าง พระอรหันต์เหมือนกัน แต่ความถนัด ๘๐ แล้วที่ไม่ได้ยกย่องบูชาไว้ละอีกเท่าไร นี่เวลาเป็นของใคร ของใครมันก็เป็นหัวใจดวงนั้นไง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำของเรา ถ้ามันปลดปล่อยความทุกข์ในใจของเรา ถ้ามันทำแล้วจิตใจเรามันผ่อนคลาย ทำแล้วจิตใจเรามันพ้นจากทุกข์ นั่นนะสมบัติของเราๆ เราไม่ต้องเทียบเคียงใครหรอก เพราะมันจะเหมือนกันไม่ได้ มันเหมือนกันไม่ได้เพราะอะไร ความชอบคนไม่เหมือนกัน จริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน การสร้างบุญกุศลมาแตกต่างกัน ถ้าแตกต่างกัน แต่โดยหลักการ ในหลักการเรื่องอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี้โดยหลักการ ถ้าศาสนาไหนมีมรรค มีมรรคก็เอามาเทียบเคียง

คนเราจะเทียบกันเรื่องความดีและความชั่ว เถียงว่าใครดีกว่าใครไง เขาตัดสินกันด้วยศีล ศีลเป็นตัวตัดสิน ดีหรือชั่ว ศีลเป็นตัวตัดสิน เพราะศีล เอาหลักการของศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ถ้าเข้าหลักการนี้ถูกต้อง ถ้าไม่เข้าหลักการนี้ มันเป็นความชอบของเรา ไม่เกี่ยว ถ้าไม่เกี่ยว ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีลมันไม่สะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา มันก็เห็นแก่ตัว มันก็มักมาก มันก็ต้องอยากใหญ่ เพราะเป็นตัวตนของมัน

แต่ถ้ามีศีลขึ้นมาแล้ว ปาณาติปาตา เราไม่ก้าวล่วงใดๆ ทั้งสิ้น เราไม่พูดต่อเสียด พูดกระทบกระเทือนใครทั้งสิ้น เวลาเราจะพูดต่อเสียดกระทบกระเทือนก็ต้องให้พูดต่อเสียดกระทบกระเทือนกิเลสของเราเอง กิเลสที่มักมากอยากใหญ่ในใจของเรา เราจะต่อเสียด เราจะกำจัด เราจะทำลายกิเลสอันนี้ ถ้าทำลายกิเลสอันนี้ อันนี้ประเสริฐที่สุด ประเสริฐที่สุด แต่เราไม่พูดต่อเสียดใครทั้งสิ้น อันนั้นมันเป็นเรื่องการสร้างเวรสร้างกรรม เราจะไม่สร้างเวรสร้างกรรมต่อไป แต่เราจะทำลายภวาสวะ ทำลายไอ้ตัวที่ออกไปสร้างเวรสร้างกรรมต่างหากละ ถ้ามันทำลายตัวนี้ได้ ถ้าเป็นสมบัติของตนเป็นสมบัติตรงนี้

ถ้าสมบัติทางโลก สมบัติในชีวิตนี้เราก็แสวงหานั้น เราเกิดมาเป็นมนุษย์นี่ เป็นสิ่งที่ประเสริฐ ชีวิตนี้มีค่ามากมาย แล้วมีค่า เขาก็ดูที่ความรับผิดชอบหน้าที่การงาน ใครถ้ามีความรับผิดชอบหน้าที่การงานของเขา รับผิดชอบจากภายนอก เขาจะไปรับผิดชอบจากภายใน ถ้าภายนอกเขาไม่รับผิดชอบ ภายในเขาจะรับผิดชอบใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เรามีหน้าที่การงานของเรา หน้าที่การงานมันเป็นการแสดงออกของสติปัญญาของเรา นี่ก็เหมือนกัน ข้อวัตรปฏิบัติของพระก็เหมือนกัน ถ้าข้อวัตรปฏิบัติของพระมันเป็นเรื่องของสาธุชน เป็นเรื่องของชุมชน เรื่องของสงฆ์ ทำร่วมกัน ใช้ร่วมกัน ศาลาโรงธรรมต้องใช้เหมือนกันหมด ถ้าใครมีความรับผิดชอบ มีการกระทำ นั้นน่ะมันรับผิดชอบเข้ามา แล้วเวลาเขาไปนั่งสมาธิภาวนา มันจะเข้ามาในหัวใจแล้ว มันจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นไง ถ้าเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น หน้าที่ของเรา

หน้าที่นะ หน้าที่ส่วนหน้าที่ ชีวิตก็ส่วนชีวิต แล้วเรามีสติปัญญา เราไม่ประมาทไง เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” นี่เป็นคำสั่งเสียครั้งสุดท้ายเลย ถ้าคนไม่ประมาทเดินเล่นนะ การทำอะไรมันจะผิดพลาดน้อยลงทั้งนั้นนะ แล้วเราไม่ประมาทนะ

ในการกตัญญูกตเวที ในการเยี่ยมเยียนกัน มันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นนะ ถ้าเราไม่ประมาทอย่าประมาทอย่าเดินเล่น ถ้าไม่ประมาทไม่เดินเล่น ไม่ผิผิต การที่ไปเยี่ยมเยียนอันนั้นมันจะชัดเจน มันจะเป็นประโยชน์ แต่ถ้ามันประมาทเดินเล่น เพราะอะไร เพราะมันเป็นคราวใจ เป็นนักขัตฤกษ์ แล้วเราก็ตื่นเต้นไปกับมันไง

เราต้องมีสติปัญญา อย่าประมาท ไม่ประมาท ทำสิ่งใดไม่ประมาทใดๆ ทั้งสิ้น แล้วใช้สติปัญญาของเรา สติปัญญาของเรามันจะเป็นประโยชน์กับเราไง มันจะเกิดกับเราแล้ว ถ้าเกิดกับเรา ฝึกหัดจนมันเป็นจริตเป็นนิสัย ถ้าฝึกหัดเป็นจริตนิสัยก็เป็นสมบัติฝังไปๆ เวลาประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เราปฏิบัติ ปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปฏิบัติแล้วมันจะเป็นจริตนิสัยของเรา ขอให้มันฝังเป็นจริตเป็นนิสัยของเรา แล้วถ้ามันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งนี้มันฝังไปในจิตของเรา ถึงเวลามันแสดงออกมันจะกระทบขึ้นใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จญาณจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ เขาเสด็จญาณๆ เขามีจริตนิสัยหรือไม่ เขาสร้างสมบุญญาธิการมาหรือไม่ แล้วถ้าเขาสร้างสมบุญญาธิการมา อายุเขาจะสั้น

ไปเอาคนนั้นก่อนๆ นี่ไง จิตนิสัยที่ฝังไว้ในใจ ฝังไว้ในใจ ภาษาใจ มันรู้มันเห็นกัน ถ้ามันรู้มันเห็นกัน ผู้ที่ทำ ผู้ที่มีสติปัญญา เขาเล็งญาณของเขา เขาใช้ประโยชน์ของเขา มันฝังเป็นจิตนิสัยของเขาเพื่อประโยชน์กับเราไง

ปฏิบัติเพื่อคนๆ ทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ชีวิตก็เรื่องหนึ่ง เพื่อประโยชน์สาธารณะก็เรื่องหนึ่ง เพื่อประโยชน์กับเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นตรัสรู้อยู่ในป่า เวลาทำเพื่อเราๆ มีเราเท่านั้น เรานั่งเท่านั้น เราเดินจงกรมเท่านั้น เราพิจารณาเท่านั้น มีหัวใจเราเท่านั้น ฉะนั้น เราต้องค้นหาหัวใจของเราให้เจอ ปฏิบัติขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับชีวิตนี้ เพื่อประโยชน์กับสมบัติของชีวิตนี้ และสมบัติของตัวเองเราด้วย เอวัง